

2003–2007 m. įstojusių į Vilniaus universiteto Gamtos mokslų fakultetą studentų gyvenamųjų vietų teritorinė sklaida

Agnė Valukonytė

Vilniaus universitetas,

M. K. Čiurlionio g. 21,

LT-03101 Vilnius

El. paštas: Agne.Valukonyte@gf.stud.vu.lt

Valukonytė A. 2003–2007 m. įstojusių į Vilniaus universiteto Gamtos mokslų fakultetą studentų gyvenamųjų vietų teritorinė sklaida. *Geografija*. T. 49(1). ISSN 1392-1096.

Straipsnyje nagrinėjama Vilniaus universiteto Gamtos mokslų fakulteto (toliau – VU GMF) studentų gyvenamosios vietos teritorinė sklaida, galutinius tyrimo rezultatus pateikiant kartografinio vaizdavimo būdais. Tyrimu kiekvienoje savivaldybėje įvertintas minėtų studentų gausumas ir jų pasirinktos studijų programos populiarumas. Taip pat aptartas studentų pažangumas vertinant jų įstojimo bei universiteto baigimo rezultatus. Tyrimui buvo naudojami nuasmeninti kiekvieno studento, į VU GMF įstojusio 2003–2007 m., duomenys, apdorojami atskirų Lietuvos Respublikos savivaldybių lygmeniu. Tyrimo rezultatai liudija apie vyraujančią 2003–2007 m. VU GMF pirmakursių netolygų pasiskirstymą tiek pagal pasirinktą studijų programą, tiek ir pagal kiekvieno studento pažangumą. Didžiausias skaičius pirmakursių yra iš Vilniaus miesto savivaldybės, Pietų (Varėnos, Lazdijų rajonų savivaldybių), Šiaurės Rytų (Anykščių, Ukmergės, Rokiškio rajonų savivaldybių) bei Vakarų Lietuvos (Šilutės, Plungės, Klaipėdos rajonų ir miestų savivaldybių), o Vidurio ir Šiaurės Lietuva studentų gausumu nepasižymi (Kauno, Jurbarko, Šiaulių ir kt. rajonų savivaldybės). Tolygumas pagal pasirinktą studijų programą būdingas biologijos, ekologijos, geografijos ir molekulinės biologijos studijų programų studentams, daugiausia studijuoti jų atvyksta iš Utenos, Anykščių, Šilutės rajonų ir Vilniaus miesto savivaldybių. Pagal pažangumą pirmąją VU GMF studentai, atvykę iš Šiaurės Vakarų Lietuvos – Klaipėdos ir Naujosios Akmenės apylinkių, Pietų Lietuvos – Alytaus rajono savivaldybės ir rytinio šalies pasienio (Ignalinos, Švenčionių, Vilniaus rajono savivaldybių); mažiausia motyvuotų studentų – iš Vidurio Lietuvos.

Raktažodžiai: Gamtos mokslų fakultetas, studentai, gyvenamosios vietos, savivaldybės, sklaida, pažangumas

ĮVADAS

Teritorinis pasiskirstymas pagal įvairius požymius yra svarbi šiuolaikinių tyrimų dalis. Ji suteikia galimybę įvertinti vietai būdingą charakteristiką, palyginti su aplinkinių ir kitų teritorijų rodikliais, išvelgti tam tikrus dėsningumus, įvardinti vyraujančias tendencijas bei remiantis jais spėti galimas ateities prognozes.

Tokio pobūdžio tyrimų gausu ir Lietuvoje. Juos daugiausiai atlieka Statistikos departamentas, kuris svarbiausią informaciją apie kiekvieną Lietuvos

pilietį atnaujina kas 10 metų visuotinių gyventojų surašymų metu (LSD). Viena tyrimo kryptis yra ir studentų teritorinės sklaidos nustatymas, nurodomi universitetai – didžiausi studentų traukos centrai, kurių populiarumą nusako juose studijuoti pasirinkusių jaunuolių skaičius. Galima išskirti Vilniaus universitetą, 2011–2012 mokslo metais pritraukusį daugiausia, t. y. 22 570 studentų (<http://www.smm.lt/>).

Tarptautiniu mastu taip pat atliekami tyrimai, padedantys nusakyti universitetų tarptautinio bendradarbiavimo lygį aukštojo mokslo srityje,

apibūdinant studentų mobilumą Erasmus programa. Kas metai yra skelbiama bendra statistika, įvertinanti, kiek studentų ir į kurias šalis išvyksta studijuoti (<http://www.vu.lt/lt/>). Pvz., Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2008–2009 m. studijuoti užsienį išvyko 2 545 Lietuvos mokslo švietimo įstaigų studentai. Iš jų daugiausia pasirinko Vokietiją (245 studentai), Suomiją (228), Daniją (224) (Lietuvos statistikos departamentas, 2012).

Studentų teritorinės sklaidos tyrimai mūsų šalyje nėra populiarūs. Nepaisant kaupiamų duomenų apie studentų teritorinį pasiskirstymą pagal universitetus, kaip didžiausius jų traukos objektus, vis dėlto nėra gilinamasi, iš kur atvyksta studentai į atitinkamus universitetus, tuo labiau – neatliekama gilesnė analizė vertinant atskiras studentų charakteristikas, ieškant tam tikrų dėsningumų. Pvz., kaip teigė Vilniaus universiteto Studijų direkcijos atsakingas asmuo, „pats universitetas tyrimų apie studentų teritorinę sklaidą nevykdo“.

Akivaizdi šio darbo – VU GMF studentų teritorinės sklaidos tyrimo – svarba ir išskirtinumas, kurio rezultatai padėtų išsiaiškinti minėtų studentų pasiskirstymo dėsningumus, jų specifiką bei priežastis. Tyrimui buvo pasirinkta Microsoft Office Excel programa, kurioje sukaupia ir susisteminta informacija leido galutinius rezultatus vizualiai pateikti ArcGIS programa sudarytais žemėlapiais.

PANAUDOTI DUOMENYS IR DARBO METODIKA

Norint atlikti sistemingą tyrimą pirmiausia reikia pasirinkti tinkamiausius tyrimo metodus bei priemones, iš anksto apibrėžti tiriamosios visumos apimtį. Šis tyrimas apima būtent Vilniaus universiteto (VU) studentų, įstojusių studijuoti į Gamtos mokslų fakultetą (GMF) 2003–2007 m. laikotarpiu, teritorinę sklaidą. Ji nustatoma bei įvertinama pagal savivaldybes, iš kurių, kaip nuolatinės gyvena-

mosios vietos, studentai atvyko studijuoti į GMF.

Pagrindiniai duomenys yra nuasmeninti duomenys apie kiekvieną VU GMF pirmosios pakopos (bakalauro) studentą, įstojusį 2003–2007 m., t. y. priėmimo konkursinis balas, gyvenvietė, diplomo vidurkis, įstojimo metai, baigimo metai, studijų programa. Tai gana grubūs duomenys, kartu leidžiantys atlikti išsamų tyrimą, į kurį įtraukti visi tiriamajai sričiai priklausantys vienetai, šiuo atveju – įstojusieji studentai.

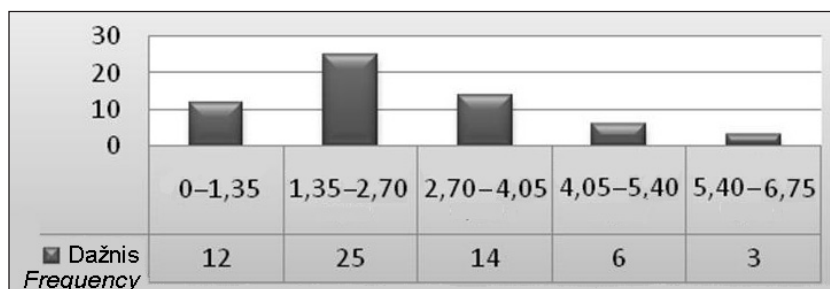
Nutarus duomenis pateikti savivaldybių lygmeniu, buvo įtraukta papildoma informacija iš Statistikos departamento duomenų bazės. Tai visų 60 Lietuvos Respublikos savivaldybių gyventojų skaičius 2003–2007 m. laikotarpiu. Šie duomenys pasitelkti norint nustatyti vidutinį gyventojų skaičių kiekvienoje savivaldybėje penkerių metų laikotarpiu (2003–2007). Kartu įvertinamas ir suminis visų pirmo kurso VU GMF studentų, 2003–2007 m. įstojusių į VU GMF, skaičius kiekvienoje savivaldybėje. Turint minėtus kiekvienos savivaldybės duomenis galima juos sujungti nustatant bendrą rodiklį ($K(s)$), t. y. 10 000 savivaldybės gyventojų tenkanti studentų skaičių (iš jos išvykstančių studijuoti į VU GMF). Šis rodiklis kiekvienai savivaldybei nustatomas pagal formulę:

$$K(s) = S(s) / P(s) \cdot 10\,000; \quad (1)$$

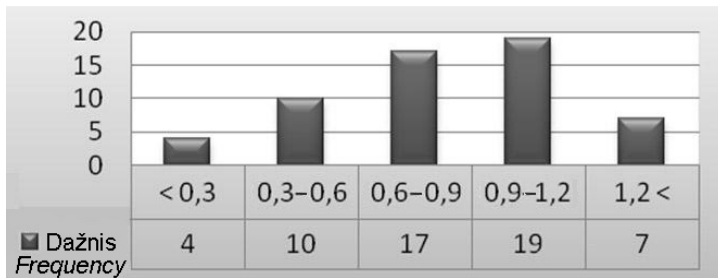
čia: s – savivaldybė; $S(s)$ – visų į VU GMF įstojusių studentų iš atitinkamos savivaldybės skaičius 2003–2007 m.; $P(s)$ – vidutinis gyventojų skaičius savivaldybėje 2003–2007 m.;

$K(s)$ – 10 000 savivaldybės gyventojų tenkantis studentų skaičius (iš jos išvykstančių studijuoti į VU GMF).

Gautos rodiklio $K(s)$ reikšmės galiausiai naudojamos kartografiniam vaizdavimui bei analizei priskiriant kiekvieną jų skirtingam reikšmių intervalui (1, 2 pav.), kurį žemėlapyje atitinka

1 pav. Rodiklio $K(s)$ (GMF studentų skaičius, tenkantis 10 000 vietos savivaldybės gyventojų) dažniai
Fig. 1. Frequency of $K(s)$ (admitted students per 10 000 population) in municipalities

2 pav. VU GMF 2003–2007 m. studentų iš atskirų savivaldybių priėmimo ir baigimo balų skirtumų dažniai

Fig. 2. Frequencies of differences of admission and graduation scores in municipalities

skirtingo švietimo savivaldybių žymėjimo spalva (3 pav.).

Žemėlapyje (3 pav.) stulpelių diagramomis pa-vaizduota kiekvienų metų VU GMF pirmakursių studentų skaičiaus dinamika (2003–2007 m. laikotarpiu). Skirtingo intensyvumo spalvos vaizduoja taip pat skirtingą absoliutų VU GMF studentų, atvykusių čia studijuoti 2003–2007 m., skaičių. Pačių diagramų dydis kinta priklausomai nuo to, kiek iš kiekvienos savivaldybės gyventojų 2003–2007 m. išvyko studijuoti į VU GMF – kuo didesnė diagrama (didesni stulpelių įverčiai), tuo daugiau išvykusiųjų.

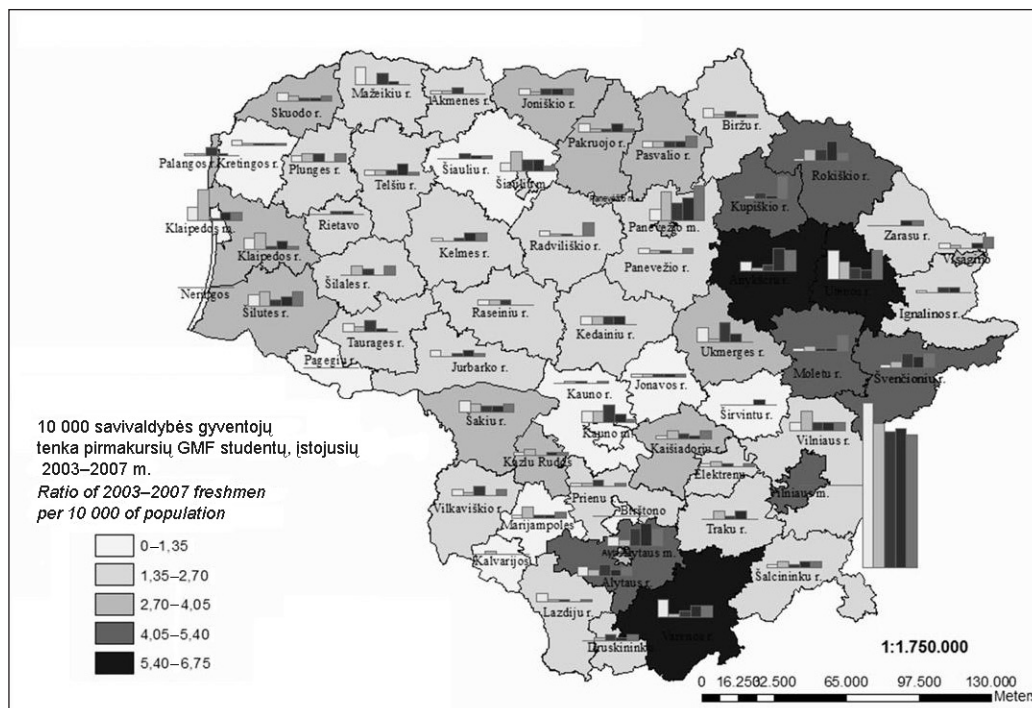
Tyrime taip pat atlikta iš kiekvienos savivaldybės atvykusių VU GMF pirmakursių 2003–2007 m. kiekybinio pasiskirstymo pagal pasirinktą studijų programą analizė (4 pav.). Pirmiausia buvo

sumuojami visi pirmakursiai (iš kiekvienos savivaldybės), kurie per tiriamąjį laikotarpį pasirinko atitinkamą studijų programą. Gauti duomenys pa-vaizduoti atskirai kiekvienos specialybės (5 pav.), išryškinti jų populiarumo skirtumai.

Norint išskirti populiariausias studijų progra-mas kiekvienoje savivaldybėje, kurias pasirinko dauguma VU GMF studentų, pasitelkiamas santykinis reikšmių skaičiavimas. Nustatoma, kuri dalis vietinių VU GMF pirmakursių 2003–2007 m. pasirinko vieną iš ten organizuojamų studijų pro-gramų:

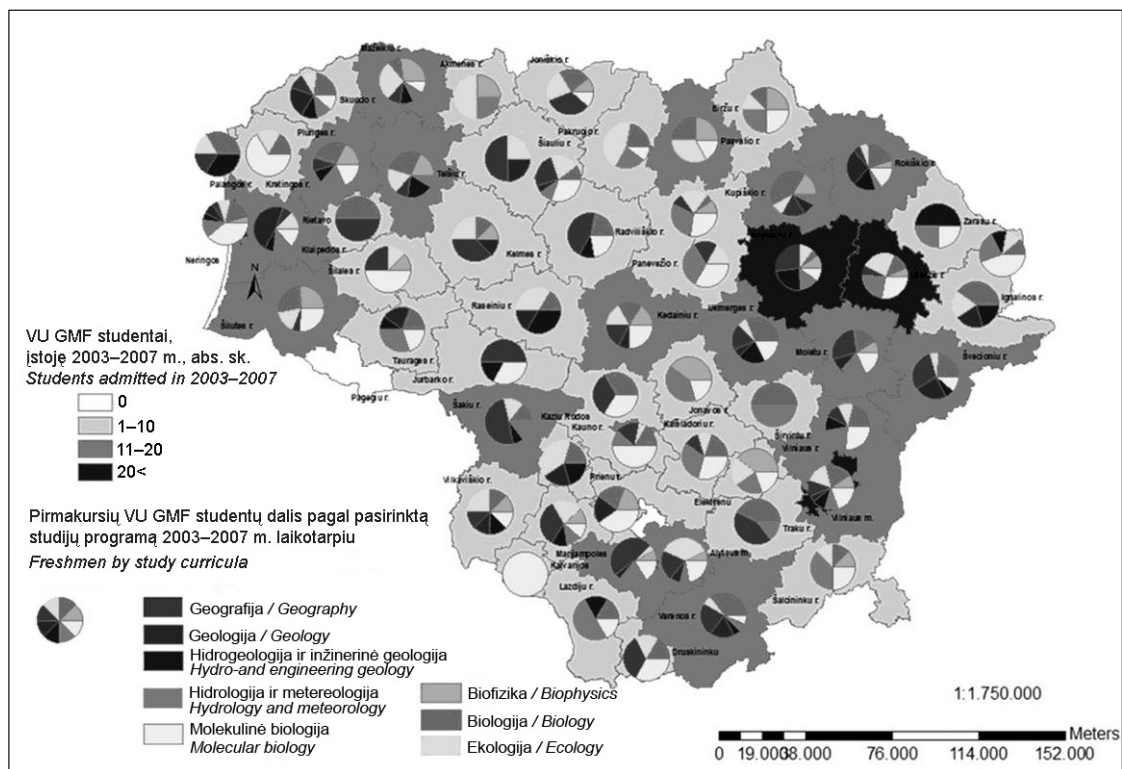
$$R(s; x) = S(s; x) \cdot 100 / S(s); \quad (2)$$

čia: s – savivaldybė; x – studijų programa, orga-nizuojama VU GMF; $S(s; x)$ – visų į VU GMF

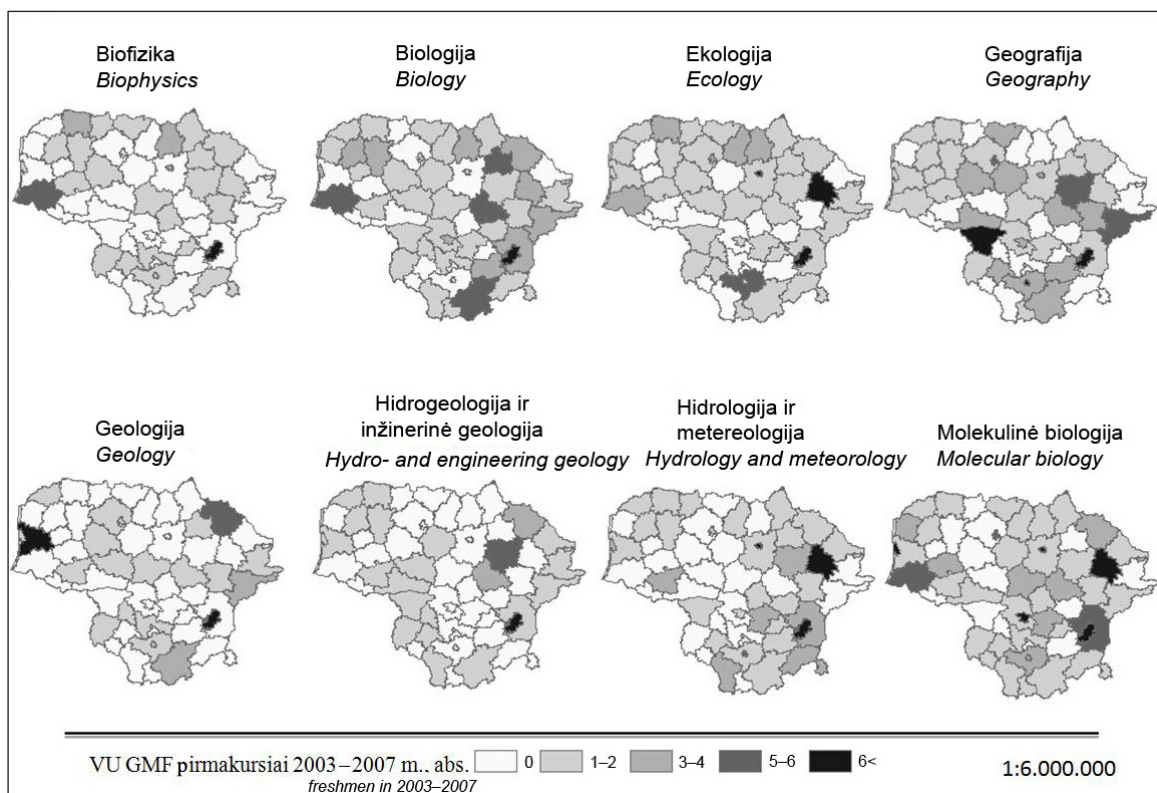
3 pav. Pirmakursių VU GMF studentų procentinė dalis savivaldybėse 2003–2007 m.

Fig. 3. Ratio of freshmen in municipalities in 2003–2007

4 pav. VU GMF pirmo kurso studentai pagal pasirinktą studijų programą 2003–2007 m.

Fig. 4. Freshmen by municipalities by study curricula in 2003–2007

5 pav. VU GMF pirmakursių studentų pasiskirstymas renkantis studijų programas 2003–2007 m.

Fig. 5. Freshmen by study curricula in 2003–2007

įstojusių vienodos studijų programos studentų iš atitinkamos savivaldybės skaičius 2003–2007 m.; $S(s)$ – visų į VU GMF įstojusių studentų iš atitinkamos savivaldybės skaičius 2003–2007 m.; $R(s; x)$ – santykinis rodiklis, rodantis, kuri dalis vietinių VU GMF pirmakursių 2003–2007 m. yra pasirinkę vieną iš ten organizuojamų studijų programų.

Gauti procentinių dalių rezultatai žemėlapyje pavaizduoti skritulinėmis diagramomis ties jų duomenis atitinkančiomis savivaldybėmis. Kaip ir žemėlapyje informacija pateikiama skirtingo intensyvumo spalvomis, kurios atitinka skirtingas studijų programas, įvardintas legendoje (4 pav.).

Galiausiai atlikta dar viena teritorinė analizė, paremta tikslių VU GMF studentų priėmimo ir baigimo balų vertinimu (6 pav.), kurie susisteminti laikantis tam tikro nuoseklaus veiksmų plano:

1. Sudaryta bendra vertinimo skalė, kurioje kiekvienas VU GMF studento stojimo ir baigimo balas patenka į atitinkamą skalės intervalą ir taip identifikuojamas intervalui priskiriama reikšmė.

Pasirinkta penkių balų vertinimo skalė, t. y. 1, 2, 3, 4 ir 5. Priėmimo ir baigimo balai atsižvelgiant į amplitudės reikšmes taip pat skirstomi į penkias

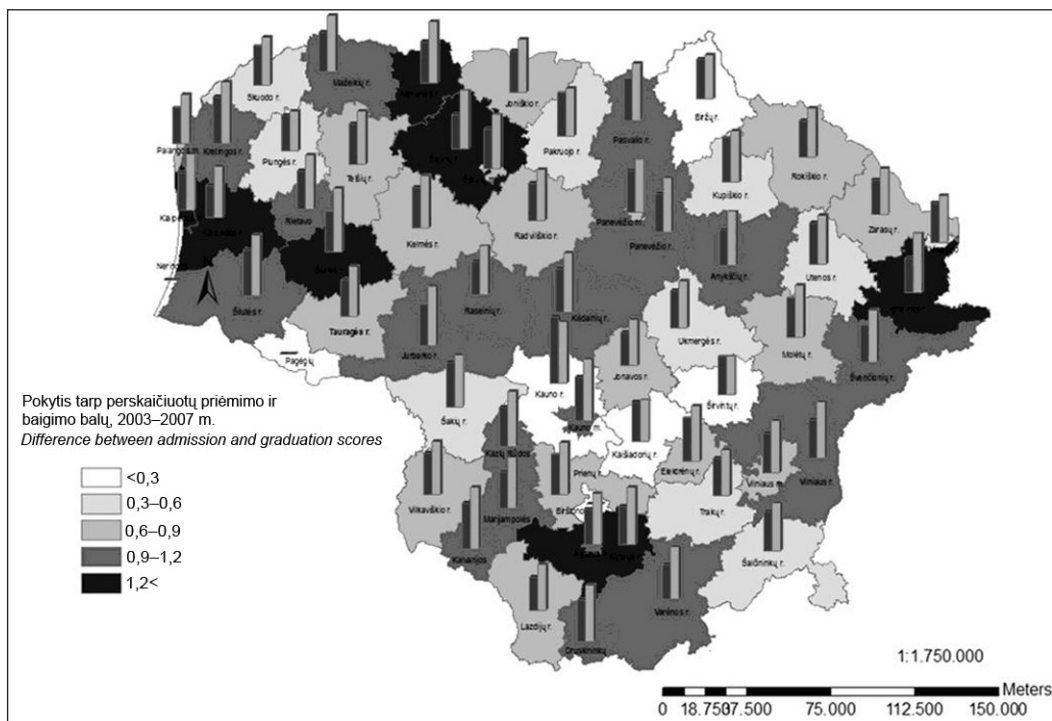
grupes, t. y. kai priėmimo balas svyruoja nuo 0 iki 4 072, skiriama po 800, o baigimo reikšmės nuo 5,85 iki 9,79 jungiamos į vieną intervalą (vertinimas iki 6), toliau kylama po vieną balą (lentelė).

2. Toliau kiekvieną studentą apibūdinančių priėmimo ir baigimo balų reikšmės sujungiamos savivaldybių lygmeniu, nustatomi visų vietinių GMF studentų įvertinimų vidurkiai:

$$V(s; i) = S(s; i) / N(s; i); \quad (3)$$

čia: s – savivaldybė; i – įvertinimas, t. y. priėmimo arba baigimo balai; $S(s; i)$ – visų į VU GMF 2003–2007 m. įstojusių ar tuo metu baigusių bei priėmimo metu vertinamų studentų iš atitinkamos savivaldybės perskaičiuotų balų suma; $N(s; i)$ – visų į VU GMF įstojusių ar jį baigusių bei priėmimo metu vertinamų studentų iš atitinkamos savivaldybės skaičius 2003–2007 m.; $V(s; i)$ – visų į VU GMF 2003–2007 m. įstojusių ar tuo metu baigusių bei priėmimo metu vertinamų studentų iš atitinkamos savivaldybės perskaičiuotų balų vidurkis.

Gauti rezultatai pateikiami žemėlapyje stulpelių diagramomis, kuriose skirtingi aukščiai vizualiai leidžia patiemis įvertinti egzistuojantį skirtumą.

6 pav. VU GMF studentų pasiskirstymas pagal priėmimo ir baigimo balus 2003–2007 m.
Fig. 6. Graduates by study performance in 2003–2007

Lentelė. Priėmimo ir baigimo balų perskaičiavimas į normines reikšmes
 Table. Normalization of admission and graduation scores

Perskaičiuota reikšmė <i>Recalculated value</i>	1	2	3	4	5
Priėmimo balų intervalai <i>Ranges of admission scores</i>	0–800	800–1 600	1 600–2 400	2 400–3 200	3 200–4 072
Baigimo balų intervalai <i>End-point intervals</i>	0–6	6–7	7–8	8–9	9–10

3. Siekiant įvertinti bendras mokymosi tendencijas kiekvienoje savivaldybėje ieškomas pokytis tarp VU GMF studentų perskaičiuotų priėmimo ir baigimo balų 2003–2007 m. Taip galiausiai sujungiamos abi studentus apibūdinančios charakteristikos, gauti rezultatai pavaizduoti žemėlapyje (6 pav.).

Teritorinės sklaidos sampratą išsamiai apibūdina pateikta diagrama, kurioje matyti, jog daugiausia pasitaikė savivaldybių, kurioms būdingas priėmimo ir baigimo balų skirtumas tarp 0,6–1,2. Būtent šis intervalas ir dominuos žemėlapyje (6 pav.), o intervalai <0,3 ir >1,2 bus mažiau reikšmingi (2 pav.).

REZULTATŲ ANALIZĖ

Sudarytas žemėlapis (3 pav.) yra orientuotas į įvardintų studentų skaičiaus ir sklaidos tyrimą 2003–2007 m., kai bendras šalies vidurkis buvo beveik 2,5 VU GMF studento 10 000 vietos savivaldybės gyventojų. Reikšmės atskirose savivaldybėse gana skiriasi, t. y. VU GMF studijų populiarumas Lietuvoje nėra tolygus.

Didžiausią dalį tarp vietos savivaldybės gyventojų, tiriamuoju laikotarpiu įstojusį į VU GMF (vertinant santykinai), sudaro studentai iš Varenos, Anykščių ir Utenos rajonų savivaldybių (5,40–6,75 GMF studentas / 10 000 gyv.). Taip pat santykinai didesniu susidomėjimu GMF studijomis savivaldybių lygmeniu pasižymi Alytaus, Molėtų, Švenčionių, Kupiškio, Rokiškio rajonų savivaldybės (4,05–5,40 GMF studentas / 10 000 gyv.). Jų išskyrimas leidžia pastebėti tam tikrus didesnės koncentracijos regionus Šiaurės Rytų ir Pietų Lietuvoje, atskirai paminint Vilniaus miesto savivaldybę – dėl didelio gyventojų skaičiaus aiškiai pirmąja VU GMF studentų skaičiumi, o net nepatenka į didžiausių rodiklio reikšmių intervalą (nuo 5,40 iki 6,75).

Trečiajai grupei (nuo 2,70 iki 4,05) priskiriama jau daugiau Lietuvos savivaldybių, iš kurių dau-

guma išsidėstę pasienio zonose, pvz.: Šakių, Klaipėdos, Šilutės, Mažeikių, Pakruojo rajono ir kt. savivaldybės. Pastarosioms nėra būdingas didelis absoliutus stojančiųjų į GMF skaičius, t. y. svyruoja nuo 8 iki 25.

Pasirenkant studijas VU GMF pasyviausi Jonavos, Kazlų Rūdos, Skuodo, Ukmergės rajonų savivaldybių gyventojai. Daugumai jų būdingas ypač mažas absoliutus GMF pirmakursių skaičius tiriamuoju laikotarpiu, nors galima išskirti keleto miestų savivaldybes, t. y. Klaipėdos ir Kauno, iš kurių studijuoti atvyko atitinkamai 20 ir 18 studentų.

Išanalizavus vidinę diagramų struktūrą matyti, kad pastovesnės stojančiųjų tendencijos išlieka Vilniaus miesto (2003 m. – 58; 2004 m. – 51; 2005 m. – 48; 2006 m. – 49; 2007 m. – 47 gyv.), Pasvalio (atitinkamai – 2; 2; 2; 2; 4 gyv.), Joniškio (atitinkamai – 2; 1; 2; 2; 2 gyv.) rajono savivaldybėse. Daugelyje kitų savivaldybių stebima gana netolygi stojančiųjų kaita 2003–2007 m. Pvz., 2003 m. neproporcingai daug GMF studentais tapo Mažeikių, 2004 m. – Palangos, 2005 m. – Kauno miesto, 2006 m. – Širvintų, 2007 m. – Molėtų rajono tuometiniai gyventojai.

Sudaryto žemėlapio paskirtis – parodyti kiekvienos VU GMF organizuojamos studijų programos populiarumą atskirose savivaldybėse per visą 2003–2007 m. laikotarpį.

Galima teigti, kad Lietuvoje daugiausia tokių savivaldybių, kuriose 2003–2007 m. į VU GMF įstojusį studentų skaičius svyruoja nuo 1 iki 10. Tai daugiausia Vidurio, Šiaurės vidurio Lietuvos savivaldybės – Kauno, Prienų, Šiaulių, Pakruojo ir kt. Daugiausia VU GMF pirmakursių (daugiau nei 20) buvo iš Alytaus miesto – 25, Anykščių rajono – 21, Klaipėdos miesto – 23, Panevėžio rajono – 40, Utenos rajono – 33, Vilniaus miesto savivaldybės – net 253.

Diagramose pavaizduota įvairus vietos savivaldybės pirmakursių studentų požiūris renkantis

VU GMF organizuojamą studijų programą. Yra trys savivaldybės, iš kurių kilę VU GMF studentai 2003–2007 m. atstovauja visoms VU GMF studijų programoms – biofizikai, biologijai, ekologijai, geografijai, geologijai, hidrogeologijai ir inžinerinei geologijai, hidrologijai ir meteorologijai, molekulinei biologijai; t. y. Vilniaus, Klaipėdos miestų ir Rokiškio rajono savivaldybės. Didesnė studijų įvairovė būdinga ir Anykščių, Mažeikių, Skuodo rajono savivaldybėms (pasirinktos 7 studijų programos). Taip pat išskirti galima tas savivaldybes, kurioms aktualus ypač mažas pasirinkimas. Tai galėtų būti Širvintų rajono ir Rietavo savivaldybės, iš kurių buvo tik po du studentus, pasirinkusius studijuoti skirtingas studijų programas. Kalvarijos savivaldybė yra vienintelė, iš kurios pasirinkta tik viena studijų programa (2003–2007 m. į VU GMF studijuoti atvyko tik vienas studentas, pasirinkęs molekulinės biologijos studijas).

Skritulinės diagramos taip pat leidžia tinkamai įvertinti kiekviename savivaldybėje populiariausias studijų programas, kurias dažniausiai pasirenka į VU GMF nusprendę stoti vietos gyventojai. Atmetus jau aptartą Kalvarijos savivaldybės atvejį, molekulinė biologija populiariausia Kretingos (4 iš 6 pirmakursių), Šilalės (4 iš 8), Klaipėdos (9 iš 23) ir Kauno (9 iš 18) miestų, Visagino (4 iš 9) rajono savivaldybėse. Hidrologija ir meteorologija populiariausia Lazdijų (3 iš 6) ir Šalčininkų (3 iš 8) rajonų savivaldybėse; hidrogeologija ir inžinerinė geologija – Zarasų rajono savivaldybėje (2 iš 4); geologija – Klaipėdos rajono savivaldybėje (7 iš 15); geografija – Šiaulių (2 iš 4), Kelmės (3 iš 8), Radviliškio (4 iš 9), Joniškio (3 iš 9), Anykščių (6 iš 21), Šakių (7 iš 14), Marijampolės (3 iš 9), Molėtų (3 iš 11) rajonų, Alytaus miesto (12 iš 25) savivaldybėse; ekologija – Kazlų Rūdos (2 iš 5), Pakruojo (4 iš 9), Pasvalio (4 iš 12), Alytaus (5 iš 14), Vilkaviškio (2 iš 8), Raseinių (2 iš 6), Akmenės (2 iš 4) rajonų savivaldybėse; biologija – Kupiškio (5 iš 12), Ignalinos (2 iš 5), Varėnos (6 iš 17) rajonų savivaldybėse; biofizika – Elektrėnų rajono (2 iš 5) savivaldybėje.

Papildomos informacijos apie tai, kiek kiekvienos studijų programos atstovų yra atvykę iš visų Lietuvos savivaldybių, suteikia aštuonios kartoschemos. Tolygiausiai pasiskirstę yra biologijos, ekologijos, geografijos ir molekulinės biologijos studijas 2003–2007 m. pasirinkę studentai,

kadangi tik nedidelė dalis savivaldybių nagrinėjamoju laikotarpiu neišsiuntė nei vieno jaunuolio studijuoti VU GMF. Biofiziką rinkosi iš mažiau savivaldybių, tai tikriausiai galima būtų paaiškinti mažesniu absoliučiu pastarąsias studijų programas pasirinkusių skaičiumi, t. y. biofiziką 2003–2007 m. pasirinko 72, geologiją – 51, hidrogeologiją ir inžinerinę geologiją – 61, hidrologiją ir meteorologiją – 107, biologiją – 146, ekologiją – 127, geografiją – 130, molekulinę biologiją – 177 būsimoji studentai.

Galima išskirti Vilniaus miesto savivaldybę, kuri ir tarp visų VU GMF studentų, ir kiekviename studijų programoje absoliučiai pirmauja. Vadinasi, daugiausia VU GMF studentų (kaip ir renkantis kiekvieną studijų programą) 2003–2007 m. yra atvykę iš Vilniaus miesto savivaldybės.

Žemėlapyje (6 pav.) pateikiame supaprastintą informaciją, gautą perskaičius VU GMF studentų priėmimo ir baigimo balus. Iš pateiktų intervalų su nedidelėmis teigiamomis reikšmėmis matyti, kad iš atskirų savivaldybių įstojusių VU GMF studentų mokymosi lygis tiek stojimo, tiek ir baigimo metu mažai svyruoja.

Didžiausi pokyčiai būdingi Vakarų Lietuvos daliai – Klaipėdos ir Naujosios Akmenės apylinkėms. Greta Klaipėdos miesto ir rajono, Šilalės, Šiaulių ir Akmenės rajonų savivaldybių (daugiau negu 1,2 perskaičiuotų balų) taip pat aukštais įvertinimais (0,9–1,2) pasižymi Šilutės, Mažeikių ir kt. rajonų savivaldybės. Išsiskiria regionas Pietų Lietuvoje su didžiausią pokyčio reikšmę turinčia Alytaus rajono savivaldybe (1,21). Šiam regionui taip pat priskiriamos Alytaus miesto, Varėnos, Marijampolės ir kt. rajonų savivaldybės, kurių perskaičiuotų balų skirtumo reikšmės yra tarp 0,9 ir 1,2. Trečiasis regionas – Rytų Lietuvos dalyje prie pat sienos, didžiausia skirtumo reikšmė yra Ignalinos rajono savivaldybėje, t. y. 1,60 perskaičiuotų priėmimo balų. Švenčionių ir Vilniaus rajonų savivaldybėms priskiriamos taip pat aukštos reikšmės – nuo 0,9 iki 1,2.

Didelės pokyčio tarp priėmimo ir baigimo balų reikšmės išskirtuose regionuose reiškia sąlyginai geresnius studentų įvertinimus universitete. Tai aiškinama padidėjusia įstojusių į VU GMF motyvacija, kai bakalauro studijos baigiamos aukštesniais rezultatais. Studentai iš atitinkamų savivaldybių įstoja su žemesniu įvertinimu, tačiau studijų metu progresuoja ir taip pasiekia

geresnių įvertinimų baigiantis studijoms. Išvardinti trys regionai yra vertinami kaip pozityvios teritorijos Lietuvoje, iš kurių atvykstantys VU GMF 2003–2007 m. yra labiau motyvuoti, studijų metu daro didesnę pažangą, palyginti su žinių lygiu stojant.

Priešingai vertinamos savivaldybės, iš kurių atvykstančių VU GMF studentų 2003–2007 m. priėmimo ir baigimo balų skirtumai yra mažiau ar net neigiami. Galima išskirti vieną regioną Vidurio Lietuvoje, kuriame pasitaikė ir neigiama skaičiuojamojo pokyčio reikšmė, t. y. Kauno rajono savivaldybė – –0,33. Kitos mažiausios reikšmės, kuriomis Vidurio Lietuvoje pasižymi Kaišiadorių ir Širvintų rajonų savivaldybės (iki 0,30), buvo artimos nuliui, tačiau dar teigiamos. Mažesnių reikšmių regionui priklauso Šakių, Trakų, Ukmergės rajonų savivaldybės (nuo 0,3 iki 0,6).

Vidurio Lietuvos regionui dėl mažiausių reikšmių nėra būdingas pozityvus, tiksliau neutralus ar net negatyvus, įvaizdis. Ypač maži skirtumai tarp baigimo ir įstojimo perskaičiuotų įvertinimų liudija apie išlikusias tolygias studentų mokymosi tendencijas, kai studijų metu nėra progreso ar tik šiek tiek pasiekiamas aukštesnis lygis, pvz., perskaičiuotų balų skirtumas Širvintų savivaldybėje lygus 0. Netgi pasitaikė neigiama reikšmė Kauno rajono savivaldybėje, kas liudija, kad, palyginti su įstojimo balais ir tuometiniu mokymosi lygiu, baigusiujų įvertinimai smunka, studijuodami jaunuoliai praranda motyvą, atitinkamai baigiamaisiais metais prastėja rezultatai.

IŠVADOS

1. Studentų gyvenamosios vietos teritorinės sklaidos tyrimai Lietuvoje nėra populiarūs. Vieninteliai renkami duomenys šia tema yra studentų pasiskirstymas pagal universitetus bei juose studijuojančių užsieniečių studentų gausa pagal jų kilmės šalį.

2. Pirmakursiai 2003–2007 m. VU GMF studentai pagal gyvenamąją vietą Lietuvoje yra pasiskirstę netolygiai:

- studentų gausa pasižymi Pietų, Šiaurės Rytų Lietuvos, taip pat toliausiai į vakarus nutolusių šalies teritorijų ir Vilniaus miesto gyventojai;
- mažiausias susidomėjimas GMF studijomis vyrauja Pagėgių, Birštono, Neringos savivaldybėse (nė vieno VU GMF studento), taip pat Vidurio ir Šiaurės Lietuvos teritorijose.

3. Pagal pasirinktą studijų programą VU GMF studentai pasiskirstę taip pat netolygiai.

Lietuvos teritorijoje tolygiausiai pasiskirstę biologijos, ekologijos, geografijos ir molekulinės biologijos studijų programų studentai, daugiausia jų – iš Utenos, Anykščių, Šilutės rajonų ir Vilniaus miesto savivaldybės.

4. Vertinant VU GMF studentus pagal pažangumą buvo išskirti tokie regionai:

- motyvuoti studentai, kurie pasiekė geresnių rezultatų studijuodami nebuvo pasiekę studijų VU, yra atvykę iš Šiaurės Vakarų Lietuvos (Klaipėdos ir Naujosios Akmenės apylinkės), Pietų Lietuvos (Alytaus rajono savivaldybė) ir rytinio šalies pasienio (Ignalinos, Švenčionių, Vilniaus rajono savivaldybės);
- 2003–2007 m. mažiausios motyvacijos studentų atvyko iš Vidurio Lietuvos. Šio regiono gyventojai pasižymi ne tik mažu domėjimusi studijomis VU GMF, bet ir nekintančiais ar net prastėjančiais studijų metu mokymosi rezultatais.

Gauta 2012 10 02
Priimta 2012 11 22

LITERATŪRA

1. *Erasmus*. <http://www.vu.lt/lt/tarptautiniai-ryšiai/mainu-galimybes/erasmus-programa> (žiūrėta 2012 05 06).
2. *Lietuvos Statistikos departamentas*. <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280> (žiūrėta 2012 04 03).
3. Lietuvos švietimas skaičiais 2010 m. *Studijos. 2011*. http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/apzvalgos/skaiciai_Studijos%202010.pdf (žiūrėta 2012 12 12).
4. *VU elektroninių studijų ir egzaminavimo centras* (duomenys viešai neskelbiami). 2011. <http://www.esec.vu.lt/> (žiūrėta 2012 12 12).

Agnė Valukonytė

TERRITORIAL DISTRIBUTION OF RESIDENCE PLACES OF STUDENTS ADMITTED TO FACULTY OF NATURAL SCIENCES OF VILNIUS UNIVERSITY IN 2003–2007

S u m m a r y

The article deals with the territorial distribution of residence places of the students of the Faculty of Natural Sciences of Vilnius University in 2003–2007 representing final results using cartographic display methods. The study measures the abundance of students and their chosen study curricula popularity of each municipality as well as discusses the students' performance, assessment of their admission, and graduation scores. The data for this full coverage survey of each depersonalized student, who entered VU Faculty of Natural Sciences in 2003–2007 was processed at Lithuanian municipality level. The results of the survey testify the disparities in the distribution VU Faculty of Natural Sciences freshmen of 2003–2007 by chosen study cur-

ricula and the performance of each student. Most of the freshmen are from Vilnius city municipality, from South (Varėna, Lazdijai district municipality), North-East (Anykščiai, Ukmergė, Rokiškis district municipality) and West Lithuania (Šilutė, Plungė, Klaipėda districts and city municipality), however there were not so many students from middle and North Lithuania (Kaunas, Jurbarkas, Šiauliai district municipality, etc.). The evenness by chosen study curricula is characteristic to students, who studied biology, ecology, geography and molecular biology, most of them came from Utena, Anykščiai, Šilutė districts and Vilnius city municipality. According to the performance, the leading students of VU Faculty of Natural Sciences are from North West of Lithuania – Klaipėda and Naujoji Akmenė area, South Lithuania – near Alytus district municipality as well as East Lithuanian border (Ignalina, Švenčionys, Vilnius district municipality); the least motivated students come from the middle of Lithuania.

Key words: Faculty of Natural Sciences, students, locations, distribution, performance